

Aan de directie van Alphons Laudy VSO
t.a.v. dhr I. de Voogd, directeur
Van Nijenrodeweg 648
1082 HZ Amsterdam

datum: 30 mei 2023
kenmerk: VIS230522
onderwerp: VCPS- visitatie VSO Alphons Laudy op 22 mei 2023

Geachte heer De Voogd, beste Ilja,

Een bijzondere visitatie van een school met bijzondere mensen: ziedaar het gevoel dat na afloop van het bezoek aan de Alphons Laudyschool overheerste bij alle leden van de visitatiecommissie van de Vereniging CultuurProfielScholen Voortgezet Onderwijs (VCPS-VO).

Het visitatieteam bestond uit *Tessa Bosch*, cultuurcoördinator van het Amadeus Lyceum, die werd gesecondeerd door twee van haar leerlingen, *Rosalie Pastoor* en *Mees Bongers*. *Hans Luyendijk*, vaste visiteur van de VCPS nam als voorzitter en secretaris deel aan de visitatie – de club was wat kleiner dan normaal omdat de grootte van de school dat wettigde.

In deze brief proberen we samen te vatten wat onze bevindingen van de dag waren, resulterend in een advies aan het bestuur van de VCPS. De meeste observaties, aandachtspunten, aanbevelingen (en complimenten) mocht ik namens de commissieleden aan het einde van ons bezoek al aan jullie meegeven, maar het is prettig om die toch nog eens systematisch onder elkaar te zetten en ze aan jullie voor te leggen volgens de methode die bij de VCPS-visitaties gehanteerd wordt.

Laat ik beginnen jullie te bedanken voor de hartelijke ontvangst, de gezellige lunch en de waardevolle gesprekken die we voerden met alle betrokkenen. De sfeer sloot aan bij onze verwachtingen op basis van het materiaal dat we van tevoren hadden bestudeerd: open, eerlijk en inspirerend.

Een bijzondere visitatie leidt welhaast automatisch tot een bijzondere verslaglegging: vandaar dat we ervoor hebben gekozen om de dag chronologisch door te lopen om te eindigen bij het eindgesprek waaraan ik hierboven al refereerde. Daarna bespreken we kort de domeinen (met enkele aanbevelingen) die de formele handvatten vormen om het uiteindelijke advies te completeren.

VOORAF

Niet alleen de school en allen die daar rondlopen zijn bijzonder, voor de voorgeschiedenis van de school als toegetreten lid van de VCPS geldt dat ook: de toelatingsvisitatie van een aantal jaren geleden vond plaats onder auspiciën van de PO-vleugel van de VCPS. Dat daar geen documenten over te vinden waren (geen verslaglegging, geen aanbevelingen en dus ook geen mogelijkheid voor de school om een reflectieverslag te schrijven), was wellicht een gevolg van de manier waarop die visitatie was verlopen. Van meet af aan was duidelijk dat we er goed aan deden om vooruit te kijken en geen blik meer te werpen op die wat minder aangename ervaring uit het verleden.

DE BRIEFING

De dag begon met een briefing aan het hele docententeam: een ontspannen opening van de lesdag, nog zonder de leerlingen erbij. De schoolleiding heette een docent weer welkom na een tijdje afwezigheid, er werd een jarige toegezongen en het rooster voor die dag werd in hoog tempo voorgelezen. Vervolgens sloot directeur Ilja de Voogd deze bijeenkomst om zich – met Dasja Tuin, mede-directielid – te posteren bij de ingang van de school, om alle leerlingen met een handdruk te verwelkomen, een routine die op met name de leerling-leden van de visitatiecommissie grote indruk maakte.

GESPREK CUCO (deel 1)

In het programma was voor het gesprek met Noa Tielens slechts 30 minuten ingeroosterd, maar dat bleek tot onze verrassing genoeg om een goed beeld te krijgen van hoe het cultuuronderwijs in de school is verankerd en wat de ontwikkelingen ervan zijn op korte en langere termijn. Dat kwam waarschijnlijk doordat Noa alle dossiers goed kende en snel de onderlinge verbanden wist te leggen. Het is volstrekt duidelijk dat de positie van de cultuurcoördinator stevig is: zij krijgt – ook in materiële zin – veel ruimte om binnen de kaders die in het Cultuurbeleidsplan staan beschreven, te opereren. De steun van de directie en de samenwerking met groeps- en vakdocenten ervaart Noa als stimulans om het cultuuronderwijs verder te ontwikkelen en naar een hoger plan te tillen. De verhouding tussen cultuurcoördinator en schoolleiding lijkt perfect in balans te zijn – en dat is wel eens anders. Op de vraag wat er beter zou kunnen, noemde Noa datgene wat ook in andere documenten terug te vinden was: de sterke gemeenschapszin en grote onderlinge betrokkenheid van de personeelsleden kent een downside: de moeite en aarzeling om elkaar aan te spreken en feedback te geven wanneer dat nodig is. De collegiale intervisie loopt weliswaar steeds beter, maar het geven van een professionele terugkoppeling blijft lastig. De ambities voor het (cultuur)onderwijs op de Alphons Laudyschool zijn groot en Noa is vast van plan daar niets aan af te doen. Zo heeft de school de ambitie om de samenwerking aan te gaan met een school uit het regulier onderwijs om de leerlingen kennis te laten maken met anderen vanuit een creatief proces: met Spinoza20first zijn afspraken gemaakt. Daarnaast wil de school de kwaliteit van het onderwijs nog meer waarborgen door samen met de culturele instelling of kunstenaar het lesaanbod te ontwikkelen, in plaats van gebruik te maken van bestaande programma's, die - zo bleek in de praktijk - niet goed aansloten bij het onderwijsprogramma van de school.

RONDLEIDING DOOR LEERLINGEN

Twee opgewekte en enthousiaste leerlingen namen ons vervolgens mee op een avontuurlijke tocht door het gebouw, waarbij door onze gidsen in een duizelingwekkend tempo de verschillende groepen, vaklokalen en docenten werden getoond. Beide partijen vonden het jammer toen de rondleiding na en half uur alweer was geëindigd.

GESPREK SCHOOLLEIDING

We spraken vervolgens Ilja de Voogd en Dasja Tuin, de twee leden van de directie, die ons ook een rondleiding gaven maar meer in figuurlijke zin. Ze toonden ons de elementen die het onderwijs op de Alphons Laudyschool bepalen: de relatief grote mate van vrijheid die er is voor docenten om hun eigen curriculum vorm te geven – uiteraard in samenspraak met de collega's en bouwcoördinatoren, en de saamhorigheid die mede in stand wordt gehouden door het organiseren van zes studiedagen per cursusjaar: heel belangrijk voor de cohesie van zowel het onderwijsprogramma als het team.

Het door het CED ontwikkelde programma van de "Vreedzame School" lijkt de school te passen als een handschoen, en wordt door de leerlingen erg gewaardeerd.

Punt van aandacht is om vooral ook van binnen naar buiten te gaan: integratie is van groot belang, juist gelet op de toekomst van de leerlingen die tenslotte toch ook na hun school een

plek in de samenleving gaan krijgen. De samenwerking met Spinoza20first is een goede eerste stap.

Ook is er de wens om in het kader van de gesprekscyclus verder te gaan met het werken aan ontwikkelgesprekken met alle personeelsleden.

Daarnaast kwamen aan de orde de structuur van Kolom, de stichting waar de Alphons Laudyschool onder valt en het clusteroverleg SO/VO.

Na de koffiepauze hadden we nog even de gelegenheid om met Noa een paar onderwerpen te bespreken waar we eerder die ochtend niet aan toe waren gekomen.

GESPREK CUCO (deel 2)

Het cultuurbeleidsplan dat Noa heeft geschreven laat duidelijk zien hoezeer de uitgangspunten van het cultuuronderwijs aansluiten bij de missie van de school – en andersom. Alle onderdelen van het plan worden zo beschreven dat het voor iedereen duidelijk wordt waar de accenten liggen en waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. In het stuk wordt in ruime mate gerefereerd aan de inbreng van SLO en VCPS bij het uiteindelijk tot stand komen van het plan, waardoor de fundering een stevige indruk maakt.

Noa is druk bezig om de school ook naar buiten toe een duidelijk gezicht te geven: het warm houden van de partners waar de school mee samenwerkt, is daarbij van groot belang. Ook daar liggen mogelijkheden om de leerlingen (letterlijk!) mee te nemen naar buiten om zo de integratie in de samenleving te bevorderen. In dat kader zijn de vele excursies, die de school organiseert, een belangrijk onderdeel van het onderwijsprogramma.

De thematische opbouw van een cursusjaar, waar de school een paar jaar geleden mee is gestart, geeft iedereen de mogelijkheid om de onderwijskundige cohesie gestalte te geven. Iedere groeps- en vakdocent kan met het thema aan de slag en alle inspanningen leiden aan het eind van het schooljaar tot een voorstelling/show, die ook het thematisch slotakkoord vormt: een groot spektakel waar alle leerlingen en veel (ook externe) medewerkers ten overstaan van ouders en anderen laten zien waar ze dat jaar mee bezig zijn geweest. Ideaal zou zijn om zo'n voorstelling samen met mensen van Spinoza20first te maken, in de cultuurmaand, waar niet alleen de voorstelling plaatsvindt, maar ook exposities worden georganiseerd.

DE LESBEZOEKEN

Tussen de gesprekken door kon de commissie lessen bezoeken. Kleine klassen, duidelijk afgebakende lesinhouden en veel ruimte voor individuele aandacht.

GESPREK MET DE DOCENTEN

In feite kwamen we in het gesprek met de docenten dezelfde zaken tegen die in de andere gesprekken al aan de orde waren geweest. Daarmee werd ongemerkt het bewijs geleverd voor het feit dat het cultuuronderwijs op de Alphons Laudyschool breed gedragen wordt en als een vanzelfsprekendheid wordt aanvaard. Ook de docenten gaven aan erg tevreden te zijn waarop het jaarthema doorwerkt in de dagelijkse onderwijspraktijk en een kapstok vormt waar iedereen zijn of haar jas aan kan ophangen. Eén van de docenten merkte op dat het onderwijs op de school ooit mede werd vormgegeven door kunstenaars en dat heeft ervoor gezorgd dat cultuur eigenlijk in de haarvaten van de school is opgeslagen: cultuur is bij uitstek het instrument om je uit te drukken, het opent de mogelijkheid om te zien waar je talenten liggen, hoe je je eigen persoonlijke ontwikkeling kunt vormgeven, kortom: hoe je kunt ontdekken wie je bent. En dat is - juist voor de leerlingen van de Alphons Laudyschool - van wezenlijk belang. Op de vraag hoe je de cultuurvakken kunt coördineren, gaven de docenten aan dat proces vrij organisch verloopt: met wat sparren met collega's - ook op basis van collegiale visitatie - komen de ideeën tot stand, die na in de praktijk te zijn toegepast, worden geëvalueerd en beoordeeld op hun toepasbaarheid in het jaarthema.

GESPREK MET DE LEERLINGEN ANNA EN JONA

Met een opmerkelijk open en helder gesprek met de twee leerling-vertegenwoordigers sloten we de reeks gesprekken af. De nadruk legden de beide leerlingen op het feit dat ze zich veilig en geborgen voelden op school en – toen we informeerden naar hun toekomstplannen – wel alles van plan waren maar toch het eigenlijk het liefst zouden blijven waar ze nu waren: op hun school.

HET EINDGESPREK

Aan het eind van de dag spraken we met Ilja de Voogd, Dasja Tuin en Noa Tielens en deelden met hen onze bevindingen. Hieronder beschrijven we die en geven - waar nodig - aanbevelingen. We doen dit aan de hand van de bekende domeinen.

Domein Beleid, Visie en Doelen

In de verschillende documenten (*het Schoolplan 2021-2025, het Cultuurbeleidsplan VSO Alphons Laudy, het Ambitie overzicht en het Reflectieverslag*) staan het beleid, visie en doelen duidelijk omschreven. Wat daarbij opvalt is de geringe ruimte tussen de plannen en de realiteit: de school slaagt erin om in de praktijk van alledag waar te maken wat ze heeft opgeschreven.

Advies:

De wens van de cultuurcoördinator om een en ander wetenschappelijk duidelijker te funderen, zouden wij willen relativeren: menig school zou jaloers mogen zijn op een zo heldere beschrijving van waar de school mee bezig is en wat de ambities zijn. Een door de wetenschap ondersteund (kwaliteits-)kader om als uitgangspunt te gebruiken bij het ontwikkelen van het (vakoverstijgende en thematische) lesmateriaal kan echter wel van toegevoegde waarde zijn. Het kan houvast bieden en helpend zijn bij het evalueren van gestelde doelen.

Domein randvoorwaarden

Aan de eisen die je kunt stellen aan de materiële omstandigheden waaronder onderwijs gegeven moet worden, wordt ruimschoots voldaan: het gebouw is goed onderhouden, alles werkt en de hulpmiddelen (instrumentarium, ICT enz.) zijn aangepast voor deze vorm van onderwijs. We hebben als visitatiecommissie kennisgenomen van de financiële paragraaf in het Cultuurbeleidsplan, maar het daarbij gelaten, omdat niets erop wees dat de school de beschikbare middelen niet adequaat inzet, of anderszins te maken heeft met problemen van financiële aard.

Domein Curriculum

Hier kunnen we kort over zijn: de school kent een grote mate van vrijheid omdat er geen centraal, landelijk vastgesteld curriculum is waar men zich aan moet houden. Natuurlijk zal bij ieder inspectiebezoek worden gekeken naar leerlijnen en opbrengsten, maar deze kaders zijn niet vergelijkbaar met die van het regulier onderwijs. Juist door de geboden vrijheid slaagt de school er in om het cultuurprofiel in het curriculum een centrale plaats te geven, waardoor er een duidelijke cultuur-leerlijn ontstaat, die door alle leerjaren heenloopt.

Advies:

De start met het onderwijs in nieuwe media is een even logische als welkome aanvulling op het onderwijsprogramma. Het vak is nog jong maar het verdient het om uit te groeien tot een volwaardig cultuurvak.

Domein samenwerking en communicatie

De school wil niets liever dan een intensivering van de samenwerking, maar loopt in het contact met partners vaak aan tegen het verschil tussen de wens om samen te werken en de concrete afspraken om dat ook echt te doen.

Advies:

De school en de cultuurcoördinator zijn zelf mans genoeg om die weerbarstige praktijk het hoofd te bieden, maar niettemin luidt ons advies: blij streven naar integratie van wat er op de Alphons Laudyschool gebeurt met het reguliere onderwijs, daar worden beide partijen beter van.

Domein kwaliteitszorg en evaluatie

Het personeelsbeleid is op orde: procedures zijn vastgelegd en voor zover we hebben kunnen nagaan, is er sprake van een grote tevredenheid onder de personeelsleden. De kwaliteitszorg is in handen van het MT en lijkt goed vastgelegd in het beleid. In de beleidsdocumenten wordt beschreven hoe de verschillende onderdelen van het onderwijsprogramma en van de organisatie als geheel systematisch worden geëvalueerd, waarbij de cultuureducatie steeds een centraal en vitaal onderdeel vormt.

Advies:

Werk verder aan het professionaliseren van de onderwijsorganisatie, ga tijdens de studiedagen in op sluimerende patronen die de professionaliteit in de weg staan, zonder afbreuk te doen aan de cohesie binnen het team: ook daarbij kan het cultuuronderwijs als verbindende factor een belangrijke rol spelen.

Slotconclusie

De Alphons Laudyschool is een bijzondere school, met bijzondere mensen. De visitatiecommissie was onder de indruk van de manier waarop de school is georganiseerd en hoe het speciaal onderwijs in theorie en praktijk is vastgelegd en gewaarborgd. De Alphons Laudyschool is een school die in staat is gebleken het cultuuronderwijs zo vorm te geven, dat alles wat er op de school gebeurt – in of buiten het klaslokaal – voldoet aan alle eisen die je aan een cultuurprofielschool kunt stellen.

Wij adviseren het bestuur van de VCPS dan ook de Alphons Laudyschool voor vier jaar te certificeren als Cultuurprofielschool. Het bestuur van de Vereniging CultuurProfielScholen heeft dit advies overgenomen.

Wij wensen de school heel veel succes in de komende jaren!

Met vriendelijke groet,
namens het visitatieteam,

Hans Luyendijk,
voorzitter